

Unapređenje procesa učenja i podučavanja

Obrazovanje je od suštinskog značaja za razvoj održivog mira u Bosni i Hercegovini (BiH), jer doprinosi formiranju mišljenja i stavova mladih. Uprkos promjenama uvedenim tokom posljednje dvije decenije, u nastavnom procesu se i dalje oslanja na zastarjele nastavne planove i programe i nastavne materijale. Ovo se prepliće s dubokim etničkim, vjerskim i rodnim predrasudama, tako da u školama učenici i učenice uglavnom ne stiču kompetencije koje su im potrebne za život u današnjem dinamičnom i raznolikom društvu. Sadašnjim obrazovnim praksama podriva se proces pomirenja i ugrožava dugoročna stabilnost, jer se preko njih ne razvijaju kompetencije poput kritičkog mišljenja, multiperspektivnosti, inkluzivnosti i poštovanja različitosti, inovativnosti i saradnje među mladim naraštajima.

Misija je godinama predano radila na razvoju inkluzivnog kvalitetnog obrazovanja kojim

se uvažavaju norme i vrijednosti ljudskih prava, zalažući se i podržavajući unapređivanje

politika i praksi za osnovno i srednje obrazovanje. Kako bi se postigli ovi ciljevi, Misija pomaže vlastima u osmišljavanju, planiranju i vođenju reforme obrazovanja, kao i praćenju djelovanja već uvedenih promjena i prilagođavanju ovih promjena na osnovu dokaza koji se prikupljaju kroz redovno učešće BiH u velikim međunarodnim istraživanjima, poput PISA-e, TIMSS-a i PIRLS-a.

U ključna područja na kojima Misija radi spadaju i izrada kurikuluma zasnovanih na ishodima učenja, jačanje nastavničkih kompetencija, i unapređivanje nastavnih materijala i udžbenika.

Kurikulumi zasnovani na ishodima učenja

Put koji bi omogućio BiH da krene naprijed i odmakne se od današnjeg stanja bio bi preko sveobuhvatne primjene poboljšane [Zajedničke jezgre definirane na ishodima učenja u BiH](#) (Zajednička jezgra) koju je izradila Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje.

Zajednička jezgra pomjera obrazovnu paradigmu dalje od zastarjele prakse (memorisanje, reprodukcija sadržaja) ka razvoju kompetencija (kritičko razmišljanje, multiperspektivnost). Iako je Okvirnim zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH jasno propisana obavezna primjena Zajedničke jezgre, taj proces

je veoma spor. Stoga se Misija intenzivnije zalaže i podržava nadležne vlasti da izvrše transformaciju svojih nastavnih planova i programa u skladu sa Zajedničkom jezgrom. S tim u vezi, Misija je u periodu od 2018. do 2022. godine vodila projekat pod nazivom „Kurikularnom reformom do kvalitetnog obrazovanja“, koji su finansirale vlade Kraljevine Norveške i Republike Italije. Projekat je polučio [preporuke za pomenutu transformaciju nastavnih programa u kurikulumu](#), kao i [sveobuhvatnu analizu važećih nastavnih programa](#) i jedinstvenu online platformu za kurikulum sa smjernicama za izradu savremenih kurikuluma u skladu sa Zajedničkom jezgrom. Temeljem ovoga, Misija pruža podršku procesima kurikularne reforme u četiri administrativne jedinice te zagovara pokretanje istog procesa u ostalim jedinicama.

Nastavničke kompetencije za inkluzivno kvalitetno obrazovanje

Da bi se novi predmetni kurikulumi uveli u učionicu, potrebno je kod nastavnika i nastavnica razvijati kompetencije potrebne za proces učenja i podučavanja koji bi vodio ka inkluzivnom i kvalitetnom obrazovanju. Međutim, današnje inicijalno obrazovanje nastavnika i nastavnica nije doraslo ovom zadatku, dok njihovom kasnijem profesionalnom razvoju nedostaju organizacija i priznanje. Oba ova nedostatka predstavljaju prepreku primjeni ishoda učenja i održivosti inkluzivnih praksi. S tim u vezi, Misija saraduje s domaćim i međunarodnim partnerima na sistemskom uvođenju

promjena u inicijalnom obrazovanju nastavnika i nastavnica i njihovom daljnjem profesionalnom razvoju.

Nastavni materijali i udžbenici

Uprkos promjenama u nastavnim materijalima i udžbenicima, ovim koji se sada koriste širom BiH uglavnom nije moguće podržati vrijednosti demokratskog društva. Udžbenicima se rijetko podstiču kritičko razmišljanje ili vještine potrebne za život u svijetu koji se danas jako brzo mijenja. Štaviše, u velikom broju materijala, posebno onih za nastavu historije, dominiraju nastavni programi kojima se podstiču podjele, a često uključuju i neku od tri etnički obojene, isključive i općenito međusobno suprotstavljene verzije historije. To predstavlja značajnu prijetnju pomirenju i društvenoj koheziji. Zbog toga je Misija usmjerila svoje aktivnosti na izradu kurikuluma za historiju zasnovanih na ishodima učenja, uz odgovarajuće udžbenike i nastavne materijale. Time bi se doprinijelo takvom učenju i podučavanju kojim se prevazilazi puko pamćenje historijskih sadržaja, a razvijaju se vještine kritičkog mišljenja i multiperspektivnosti. Ovim bi se doprinijelo međusobnom razumijevanju i procesu izlječenja društva.

Zahvaljujući upornom radu Misije u ovoj oblasti, 2006. godine izrađene su i usvojene [Smjernice za pisanje i ocjenu udžbenika historije za osnovne i srednje škole u BiH](#), praćene novom serijom donekle unaprijeđenih udžbenika historije. Još jedan veliki korak naprijed bio je izrada i usvajanje

[Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa za historiju definirane na ishodima učenja](#), proizašle iz projekta Misije „Historija za budućnost - obrazovanjem do pomirenja“.

I pored ovih značajnih koraka, ostalo je još mnogo toga da se uradi. Misija nastavlja da zagovara i podržava obrazovne vlasti i nastavnike i nastavnice u njihovom radu na unapređenju nastave historije. Misija pažljivo prati tendenciju uvrštavanja perioda od 1992. do 1995. godine u nastavu historije, o čemu je 2023. godine objavila izvještaj s preporukama pod nazivom „[Podučavanje historije o periodu od 1992. do 1995. godine u Bosni i Hercegovini: izgradnja povjerenja ili produbljivanje podjela?](#)“.

Za više informacija skenirajte QR kod.

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini

Fra Anđela Zvizdovića 1, UNITIC Toranj A
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Tel: +387 33 952 100
Fax: +387 33 442 479
press.ba@osce.org
www.osce.org/bih

Pratite Misiju OSCE-a u BiH

